

POLSKA

SCENARIUSZ LEKCJI

NIE OCENIAJ POCHOPNIE

Czas trwania
45 minut

TEMAT

NIE OCENIAJ POCHOPNIE

Zaaranżuj salę do pracy w grupach. Wydrukuj materiały z załączonej płyty. Przygotuj projekcję fragmentów filmu zamieszczonych na płycie. Przed zajęciami zapoznaj się z całym odcinkiem dostępnym na stronie www.kulczykfoundation.org.pl

DLACZEGO WARTO PORUSZYĆ TEN TEMAT

Często jest tak, że spoglądamy na człowieka i wydaje nam się, że wiemy już, jaki jest. W dodatku zamiast poznać tę osobę, zrozumieć jej sytuację, próbujemy potwierdzić nasze powierzchowne hipotezy na jej temat. Jesteśmy niesprawiedliwi w ocenie innych, ponieważ nie interesuje nas zrozumienie faktów. Równie często sami zostajemy ocenieni w taki właśnie sposób. Czujemy się wtedy skrzywdzeni, jest nam przykro, cierpimy, ponieważ nie mamy szansy pokazać naszego prawdziwego oblicza. Warto więc podczas spotkania i rozmowy z drugim człowiekiem przyrzec mu się uważnie, nawiązać z nim relację, spróbować go zrozumieć, pozwolić mu być takim, jakim jest, powstrzymać się od wydawania ocen na jego temat.

CĘLE ZAJĘĆ

Może uda się zrobić z uczniami jeden krok, może dwa, a może aż trzy. Zawsze będzie to Wasz wspólny sukces – Twój i Twoich uczniów!

Krok 1 – WIEM: Uczeń rozumie, że ludzie z różnych powodów znajdują się w trudnych sytuacjach życiowych.

Krok 2 – CZUJĘ: Uczeń rozumie, że pochopne oceny wyrażane na temat ludzi mogą być krzywdzące i niesprawiedliwe.

Krok 3 – POMAGAM: Uczeń deklaruje, że będzie rozważnie formułował opinie na temat innych ludzi.

WPROWADZENIE DO ZAJĘĆ

Przedstaw uczniom fragment wypowiedzi ich koleżanki z innej szkoły:

„Kiedy dzisiaj rano szłam do szkoły, spieszyłam się jak zwykle, bo oczywiście byłam spóźniona. Bałam się, że znowu wejdę do klasy po dzwonku. Żeby było szybciej, wybrałam drogę przez park. W parku było prawie pusto, jedynie przy wyjściu minęłam człowieka. Siedział na ławce. Taki dziwny w niemodnej czapce, bezbarwnym płaszczu, zniszczonych butach. Kiedy się do niego zbliżałam, podniósł głowę i spojrzał na mnie. Pomyślałam »Żeby tylko mnie nie zaczepił, żeby niczego ode mnie nie chciał«. Kiedy przechodziłam obok niego, spostrzegłam jego brudne dłonie, zmierzwione włosy ukryte pod czapką. Bezdomny – pomyślałam. Po co tu siedzi tak wcześnie. Pewnie sam sobie jest winien – dodałam w myślach, opuściłam wzrok i przyspieszyłam kroku...”

Zadaj uczniom następujące pytania:

- Co sądzicie na temat tej historii?
- Czym kierowała się autorka historii, formułując ocenę na temat człowieka spotkanego w parku?

Wskazówka:

Zwróć uwagę uczniów, że często dokonujemy oceny na podstawie pobieżnie poczynionych obserwacji, kilku zdawkowych informacji. Nie zadajemy sobie trudu, by przyrzeć się człowiekowi, zajrzeć w głąb niego, poznać go i zrozumieć. Niewiele o nim wiemy, ale wydajemy na jego temat opinie.

Dalszy ciąg scenariusza na stronie 28

POLSKA: skąd bierze się bieda?

A TO POLSKA WŁAŚNIE

Nasz kraj leży w Europie Środkowej i graniczy z siedmioma sąsiadami. Zaczynając od zachodu, są to: Niemcy, Czechy, Słowacja, Ukraina, Białoruś, Litwa i część Rosji – obwód kaliningradzki. Przez obszar Polski przebiegają szlaki komunikacyjne łączące wschodnią i zachodnią część Europy.

Powierzchnia administracyjna naszego kraju wynosi trochę ponad 312 tys. km². Teren ten jest bardzo różnorodny. Możemy zarówno pływać w morzu, jeziorach, jak i chodzić po górach, zdobywać wysokie szczyty. Możemy podziwiać rzeźbę polodowcową na pojezierzach, piaszczyste wydmy w okolicach Łeby, a także odkrywać piękno jaskiń krasowych, np. Jaskini Raj w Górach Świętokrzyskich.

Polska znajduje się w klimacie umiarkowanym ciepłym przejściowym. Nad obszarem naszego kraju ściera się różne masy powietrza, co powoduje, że raz lato mamy słoneczne i ciepłe, a innym razem chłodne i deszczowe. Raz zima jest mroźna i śnieżna, kiedy indziej ciepła i bez śniegu. Tę dużą zmienność pogody możemy zaobserwować prawie każdego dnia. Wpływa ona również na działalność człowieka, zwłaszcza rolników, którym prace utrudniają wiosenne przymrozki, trąby powietrzne, gradobicia czy powodzie.

Czytaj dalej na 28 stronie

Nie marnujmy jedzenia. Podzielmy się nim z potrzebującymi.

Dwie główne rzeki Polski to Wisła i Odra. Obie wpadają do Morza Bałtyckiego. Największym jeziorem jest jezioro Śniardwy, które leży na Pojezierzu Mazurskim.

Nasz kraj jest zróżnicowany nie tylko pod względem przyrody, lecz także statusów społecznych.

Wspólne gotowanie bardzo zbliża do siebie dzieci.

SKĄD POCHODZI BIEDA? PROBLEMY POLSKIEGO SPOŁECZEŃSTWA

Choć transformacja ustrojowa i gospodarcza w Polsce miała miejsce ponad ćwierć wieku temu (w 1989 r.), to nadal nie możemy sobie poradzić z pewnymi trudnościami. Główne problemy związane z przemianami w Polsce to wzrost bezrobocia i przestępczości, alkoholizm, osłabienie działań prorodzinnych, a szczególnie tych dotyczących rodzin wielodzietnych. W wielu rejonach Polski bezrobocie w latach 90. XX wieku sięgało ponad 30 proc., co oznaczało, że co trzecia zdolna do pracy i chcąca pracować osoba nie mogła znaleźć zatrudnienia. Do tak wysokiej stopy bezrobocia przyczyniały się masowe zwolnienia pracowników, zamknięcie nierentownych zakładów pracy lub likwidacja PGR-ów (Państwowych Gospodarstw Rolnych). W późniejszym okresie do wzrostu bezrobocia przyczyniły się unowocześnianie gospodarki i zastępowanie pracy rąk ludzkich maszynami lub brak dostosowania wykształcenia do potrzeb rynku.

Bezrobocie to zjawisko społeczne i ekonomiczne, którego skutki odczuwa nie tylko osoba bezrobotna, lecz także jej bliższa oraz dalsza rodzina. Po dłuższym czasie na bezrobociu coraz trudniej jest też odnaleźć się na rynku pracy, co w konsekwencji powoduje jeszcze większe problemy ze znalezieniem zatrudnienia.

Czytaj dalej na 29 stronie

ZAPOWIEDŹ PROJEKCJI FILMU

Przygotuj uczniów do projekcji reportażu. Zwróć uwagę, że bohaterką fragmentu jest Kamila i jej najbliżsi. Kamila, jej mama oraz młodszy brat znaleźli się w trudnej sytuacji i musieli skorzystać z pomocy innych.

PROJEKCJA FILMU

REFLEKSJA PO FILMIE

Bezpośrednio po projekcji porozmawiaj z uczniami. Mogą Ci pomóc następujące pytania:

- Co zaskoczyło Was w tym materiale?
- Jak czuła się mama Kamili, gdy musiała skorzystać z pomocy?
- Czego najbardziej się obawiała?

Wskazówka:

Zwróć uwagę uczniów na słowa mamy Kamili: „Wstydzę się, nigdy nie wstydziałam. Bardziej obawiałam się, czy moje dzieci nie będą się wstydzili pomiędzy rówieśnikami tego, że ktoś im powie: »A bo ty jesteś gorszy, bo chodzisz do Caritasu, ty jesz obiad w Caritasie«. Podkreśl, że mama Kamili bardziej niż ubóstwa obawiała się pochopnej, krzywdzącej oceny sytuacji rodziny. Bała się, że ludzie niesprawiedliwie ocenią ją i jej dzieci. Bo przecież często zdarza się, że ludzie negatywnie oceniają osoby, które korzystają z pomocy takich fundacji jak Caritas.

ZADANIE

Konsekwencje pochopnego oceniania

Przeczytaj uczniom dalszą część historii opowiedzianej przez ich koleżankę.

„Pospiesznie minęłam siedzącego na ławce. Po kilku krokach, nie wytrzymałam, odwróciłam się. Nadal siedział na ławce i coś czytał. Zdziwiłam się, że bezdomny czyta. Pod szkołą dogoniłam mnie Gośka. Hej Magda! – zawołała. Szłaś przez park? Zgadnij kogo widziałam? Wzruszyłam ramionami. – Kogo mogłaś widzieć tak wcześniej rano? – Zapytałam. – No jak to, tego znanego aktora. – Gośka była bardzo poruszona. Siedziała na ławce, przebrany za kłoszarda. Wiesz, czytałam na jego Facebooku, że przygotowuje się do jakiejś nowej, trudnej roli... – Czyżbym tak bardzo się pomyliła – pomyślałam. – Bezdomny na ławce to ten znany aktor?”

Dalszy ciąg scenariusza na stronie 29

Podziel uczniów na pary. Poproś, by porozmawiali na temat tej historii.

Wskazówka:

Niech uczniowie dobiorą się w pary tak, aby czuli się bezpiecznie i komfortowo, by mogli bez obaw podzielić się swoimi doświadczeniami z kolegą/ koleżanką.

Zadaj następujące pytania:

- Co was zdziwiło w dalszej części historii?
- Jakie wnioski można sformułować na podstawie tej opowieści?

Rozdaj uczniom kartki, poproś, by przypomnieli sobie sytuacje, kiedy sami zostali przez kogoś negatywnie i niesprawiedliwie ocenieni.

Następnie poproś, aby każdy zapisał na swojej kartce:

- W jakiej sytuacji zostali niesprawiedliwie ocenieni.
- Jakie emocje (uczucia) wywołały w nich niesprawiedliwe oceny.
- Co mieli ochotę zrobić/ co zrobili w tej sytuacji.

Następnie niech podzielą się z kolegą/ koleżanką tym wspomnieniem i porozmawiają na ten temat.

Zapytaj uczniów:

- Co jest dotkliwego (bolesnego) w pochopnych, niesprawiedliwych ocenach?

Wskazówka:

Zwróć uwagę na to, że pochopne oceny zazwyczaj nie są zgodne z prawdą, bywa, że nie mają żadnych podstaw, ale są dotkliwe, bolesne. Osoba pochopnie oceniona jest często wobec wypowiedzianych krzywdzących ją opinii bezradna albo nie ma możliwości obronić się przed nimi. Co gorsza, takich przypiętych łat trudno się pozbyć, ponieważ zostawiają ślad w świadomości innych i ocenionej osoby – w jej psychice.

Dalszy ciąg scenariusza na stronie 30

Wolontariusze Caritas podczas zbiórki żywności.

Trudno się uczyć, gdy jest się głodnym.

BEZROBOCIE TO NIE TYLKO BRAK PRACY

Część osób bezrobotnych zdecydowała się na wyjazd do innych krajów i tam szukała pracy. Wejście Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku i możliwość legalnej pracy za granicą spowodowały pojawienie się kolejnego problemu – pozostawiania dzieci pod opieką innych. Dzieci, których rodzice udali się za granicę, by pracować, nazywamy eurosierotami. Opiekunowie zmuszeni do opuszczenia kraju ze względu na zatrudnienie na początku podejmowali decyzję o pozostawieniu dziecka w Polsce (bo tu chodzi do szkoły, ma przyjaciół). Okazywało się często, że taka rozłąka skutkuje wieloma problemami psychicznymi dziecka, a czasami nawet podejmowaniem prób samobójczych. Dziadkowie, którzy często sprawowali opiekę w zastępstwie rodziców, nie radzili sobie z utrzymaniem dyscypliny, wagarowaniem dzieci i pogorszeniem ich wyników w nauce.

Bezrobotni, którzy pozostali w Polsce, niejednokrotnie próbowali się przekwalifikować, kończyli dodatkowe kursy i szukali nowej pracy. Bywa to jednak proces bardzo długi i trudny dla wszystkich członków rodziny.

WSTYD, KTÓRY ZAMYKA MOŻLIWOŚCI ROZWOJU

Z brakiem funduszy na utrzymanie siebie i swoich bliskich nierozzerwalnie łączy się bieda. Do głównych przyczyn polskiej biedy zaliczyć można: bezrobocie, niepełnosprawność dzieci, chorobę członka rodziny, samotne wychowywanie dziecka, nieszczęśliwy wypadek, utratę pracy przez jednego z rodziców. Szczególnie narażeni na długotrwałe skutki biedy są właśnie najmłodsi.

Dziecko biedne często jest niedożywione, a co za tym idzie, nie może się skupić na lekcjach, nie korzysta z nich w pełni, gorzej zapamiętuje, ma słabsze wyniki w nauce. Takie dziecko wstydy się, że nie ma modnych ubrań, najnowszego modelu telefonu lub nie możejechać na wycieczkę klasową. Często nie uczestniczy w dodatkowych zajęciach, wyjazdach do kina czy teatru.

Czytaj dalej na 30 stronie

Samo też raczej nie przyzna się, że jest głodne. Boi się stygmatyzacji. Tu potrzebne jest czujne oko nauczyciela i znajomość realiów życia danej rodziny.

Bardzo często zdarza się, że dzieci powielają model życia swoich rodziców i już jako dorośli też są biedni. Ważne jest, by jak najszybciej wyjść z zakłętego kręgu biedy i ubóstwa.

Dzięki programowi Żółty Talerz dzieci uczą się też zasad zdrowego odżywiania.

ŻÓŁTY TALERZ – POMOC RODZI POMOC

Od 2016 roku pięć największych polskich organizacji: Caritas, PCK, SOS Wioski Dziecięce, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Polsce oraz Banki Żywności przyjęło zaproszenie Kulczyk Foundation i wspólnie uruchomiło program Żółty Talerz. Głównym celem tego programu jest żywienie dzieci – zdrowo i regularnie.

Wiemy, jak ważne jest, aby dzieci nie były głodne. Z drugiej strony duże znaczenie ma uczenie najmłodszych, co to znaczy zbilansowane, zdrowe jedzenie. Przecież wielkim problemem polskich dzieci jest także otyłość, która często wynika z braku wiedzy, co jest zdrowe, a co szkodliwe.

Żółty Talerz daje dzieciom nie tylko szansę poznania tego, co zdrowe, lecz także odkrycia różnych smaków. Dla najmłodszych najważniejsze jest to, że wspólnie gotują, a potem razem jedzą. To przecież przy stole, siedząc i jedząc, rozmawiają ze sobą, dzielą się radościami i problemami dnia.

Wiele spośród tych dzieci sama też chce pomagać i uczestniczyć w zbiorcach żywności dla potrzebujących. Doskonale znają uczucie głodu i pragną uchronić przed tym innych. To najlepszy dowód na to, że pomoc rodzi pomoc. ■

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Poprowadź uczniów przez następujące etapy:

1. Uświadomienie im ich wiedzy na temat sytuacji drugiego człowieka (**WIEM**);
2. Zwrócenie uwagi na rolę emocjonalnego zrozumienia czyjegoś problemu i utożsamienia się z tą osobą (**CZUJĘ**);
3. Podjęcie decyzji o aktywnej pomocy (**POMAGAM**).

WIEM:

Wyłumacz uczniom, że pochopne osądzenie i wyrażanie opinii na podstawie pozorów prowadzi do tworzenia nieprawdziwego wizerunku innych ludzi. Jeżeli szybko zakładamy, że ludzie są tacy, jak nam się na pierwszy rzut oka wydaje, nie staramy się ich poznać, zrozumieć ich sytuacji. Nikt z nas nie chciałby być w ten sposób traktowany.

CZUJĘ:

Każdy z nas odczuwa strach przed tym, że inni mogą ocenić go bez zastanowienia, a przez to niesprawiedliwie. Każdy z nas został kiedyś pochopnie i niesobiektownie oceniony. Wiemy, że takie zachowanie jest dotkliwe. Dlatego nawiązując kontakt z drugim człowiekiem, starajmy się go poznać i zrozumieć. Ta osoba ma prawo być taka, jaka jest, żyć tak, jak tego chce. Nie mierzmy innych swoją miarą, bo nie mamy ku temu podstaw.

POMAGAM:

Rozdaj uczniom karteczki. Poproś, by każdy w krótkiej formie przekazał informację osobie, która nie mogła uczestniczyć w lekcji. Niech uczniowie dokończą zdanie: Dzisiaj najważniejsze dla mnie było...

Zbierz karteczki. Kolejną lekcję rozpocznij od omówienia treści na karteczkach. Możesz zachęcić uczniów do rozmowy na ten temat. Jeśli autorzy karteczek chcą pozostać anonimowi, zadbaj o to.